

GONIEC KRAKOWSKI

CENY OGŁOSZEŃ: Po tekście 1 mm w 1 szpalcie (szer. szp. 22 mm) 36 gr. W tekście 1 mm w 4 szpalcie (szer. szp. 69 mm) 3.— Zł. Drobne za słowo 24 gr. Pierwsze słowo tłusty druk (najwyżej 3 słowa) 40 gr.

Rok II.

Nr. 113.

Kraków, sobota 18 maja 1940 r.

Nadesłane, a nie zamówione przez Redakcję rękopisy będą zwracane autorom jedynie wówczas, gdy dołączone zostaną znaczki pocztowe na opłacenie przesyłki zwrotnej. Prenumerata miesięczna 4.50 Zł., z odnośnikiem do domu 5 Zł.

Wojska niemieckie wkroczyły do Hagi i Amsterdamu.

Twierdze Antwerpja i Namur oraz fortyfikacje Dyle stawiają zacięty opór. Odparcie ataków francuskich na południe od Sedanu.

Główna kwatera wodza, 17 maja. Naczelna komenda armii niemieckiej donosi:

Po zakończeniu pertraktacji w sprawie kapitulacji Holandji, wojska niemieckie wkroczyły do Hagi i Amsterdamu. W Belgji wojska koalicyjne stawiają opór w twierdzy Antwerpja, w fortyfikacjach Dyle i w twierdzy Namur.

Na południowy zachód od Namur dywizje niemieckie rozszerzyły swoje sukcesy na brzeg zachodni Mozy, zwyciężając przytem francuskie wojska pancerny.

Na południe od Sedanu odparto ataki francuskie, przeprowadzone przy użyciu najcięższych tanków. Przy tej sposobności zniszczono wiele francuskich wozów pancernych najcięższego typu.

Miedzy Mozelą a Renem wojska niemieckie zdobyły przesunąć swoje etanowiska na zachód od Saarlautern i pod Lauterburgiem.

Niemiecka flota powietrzna zaatakowała w dn. 15 maja przy użyciu silnych oddziałów, wojska koalicyjne i ich arterje komunikacyjne. Rozbito kolumny marszowe i miejscę zbiorcze wojsk, zniszczono liczne nieprzyjacielskie wozy pancerny przez celne trafienia bomb.

Nad terenem, objętym działaniami wojsk lądowych, zestrzelono w walkach powietrznych 46 koalicyjnych samolotów, artylerja przeciwlotnicza zestrzeliła dwa dalsze samoloty. Podczas ataku na koalicyjne lotniska zniszczono wiele samolotów na ziemi.

Ogólna liczba samolotów koalicyjnych, zniszczonych w dn. 15 maja wynosi 98 samolotów.

18 samolotów niemieckich uškodziło za zniszczone.

Na terenie morskim u wybrzeży holenderskich zatopiono dwa kontrtorpedowce i trzy okręty handlowe, w tem jeden parowiec pojemności 12.000 ton, dwa kontrtorpedowce i cztery okręty handlowe zostały poważnie uszkodzone. Jedna z niemieckich łodzi podwodnych storpedowała parowiecysternę i jeden uzbrojony okręt handlowy.

Także i podczas nocy z 14 na 15 maja koalicyjne samoloty podjęły próbę nalotu na zachodnie Niemcy. Samoloty te zrzuciły przytem bezplanowo pewną liczbę bomb, które wyrzuciły tylko bardzo nieistotne szkody i zabili oraz zranili pewną liczbę osób cywilnych. Obiekty wojskowe nie zostały zaatakowane a tem mniej trafione.

Grupa wojsk niemieckich, operująca w rejonie Narvik, przeprowadziła ponownie

ataki na etanowiska koalicyjne, zadając nieprzyjacielowi poważne straty. Według rozkazów grupa ta umocniła swoje daleko przesunięte stanowiska w rejonie Narvik, dalej na północ. (p)

Brytyjski kontrtorpedowiec zbombardowany.

Sztokholm, 17 maja. W urzędowym komunikacie brytyjskiej admiralicji znalazła się następująca wiadomość: od chwili wydania komunikatu admiralicji, który ukazał się we środe nieco wcześniej, nadeszła informacja, według której jeden z kontrtorpedowców JK. Mościel S. M. o kret Valentine, został uszkodzony podczas nalotu u wybrzeża holenderskiego, poczem został wyrzucony na brzeg. Dotychczas nie nadeszły szczegóły, odnoszące się do tego wypadku.

Kontrtorpedowiec „Valentine”, wybudowany w latach 1917—18, miał pojemność 1090 ton, załoga liczyła 134 ludzi. Uzbrojenie okrętu składało się z 4 dział prze-

ciwlotniczych kalibru 10.2 cm i ośmiu karabinów maszynowych. (p)

Tylko obiekty wojskowe.

Angielski korespondent wojenny odpięra kłamstwa propagandowe wymierzone przeciwko lotnikom niemieckim.

(§§) Genewa, 17 maja. Specjalny korespondent wojenny londyńskiego dziennika „Daily Mail” — Paweł Bewsher, który znajduje się przy sztabie korpusu ekspedycyjnego brytyjskiego, działającego w Belgji, donosi w swem sprawozdaniu z dn. 14 maja zupełnie otwarcie, iż nie znalazł dotąd najmniejszego dowodu na to, jakoby niemieccy lotnicy atakowali i obrzucali bombami inne, niż tylko obiekty o charakterze wojskowym, a więc drogi, urządzenia i dworce kolejowe oraz lotniska. Obrzucanie bombami tego rodzaju obiektów powodowało bardzo często śmiertelne wypadki wśród ludności cywilnej. (p)

W jednym dniu zatopiono 100.000 ton.

Olbrymie straty floty koalicyjnej w dniu 15 maja.

Berlin, 17 maja. Dodatkowo nadeszłe wiadomości potwierdzają, iż straty w okrętach mocarstw zachodnich, poniesione we środe, są o wiele większe, niż to podano w niemieckim komunikacie wojennym z ezwartku.

Dotychczas doniesiono o zatopieniu dwóch kontrtorpedowców i trzech okrętów handlowych oraz o uszkodzeniu dwóch kontrtorpedowców i czterech okrętów handlowych. Wśród trzech zatopionych okrętów handlowych znajdował się jeden w pełni obsadzony transportowiec wojskowy, pojemności 10.000 ton. Pozatem skutkiem nalotów floty powietrznej flota koalicyjna poniosła następujące straty:

Na morzu Północnem jedna z łodzi podwodnych zatopila u wybrzeży Holandji, — względnie u północnego wyścia z kanału Angielskiego transportowiec, pojemności 32 tys. ton, jeden transportowiec pojemności 5.000 ton, a jeden krążownik, jeden kontrtorpedowiec i jeden okręt handlowy pojemności 5.400 ton zostały ciężko uszkodzone trafieniami średniego i ciężkiego kalibru.

Na terenie morskim pod Narvik podpalamo jeden transportowiec pojemności 18.000 ton i jeden okręt handlowy pojemności 1.500 ton.

Tem samem straty ogólne mocarstw zachodnich w d. 15 maja dochodzą do 90 względnie 100.000 ton w okrętach wojennych i handlowych, z czego 55.000 ton zostało całkowicie zniszczone.

Protest rządu szwedzkiego w Londynie.

Sztokholm, 17 maja. Sześć samolotów brytyjskich przeleciało we środe przedpołudniem o godz. 10 nad szwedzkim terenem suwerennym w pobliżu stacji kolejowej Riksgransen. Samoloty te zrzuciły przytem w odległości 1 km. od granicy kilka bomb na szwedzki teren suwerenny.

Szwedzkie ministerstwo zagraniczne komunikuje, że poselstwo szwedzkie w Londynie zostało upoważnione złożyć rządowi angielskiemu protest przeciwko tego rodzaju wypadkom. (p)

Niemieccy pionierzy w akcji.

W Maastricht cofające się wojska holenderskie wysadziły w powietrze most Wilhelminy na Mosle. Na zdjęciu widzimy oddział pionierów niemieckich, udających się w łodzi gumowej na zbadanie sytuacji.

Ameryka powinna się trzymać zdale od wojny.

Mowa kandydata na prezydenta sen. Vanderberga.

— Waszyngton, 17 maja. Senator Vanderberg, który zabiega obecnie o kandydaturę z ramienia partji republikańskiej na prezydenta Stanów Zjednoczonych, wygłosił we środe w swoim ojczystym stanie Michigan wielką mowę programową.

Mówca oświadczył, iż jest gotów celem obalenia stworzonego przez Roosevelta „nowego planu” objąć każdy urząd. Podkreślił on, że Amerika bez względu na sympatje powinna się bezwarunkowo trzymać zdale od wojny europejskiej.

Ofensywa niemiecka na Zachodzie.

Na czoło wydarzeń obecnej fazy wojny wysunęła się niemiecka ofensywa na zachodzie. Powyżej zamieszczamy dwa zdjęcia z działań wojennych w Belgji. Na lewo widoczny jest dział przeciwpancerny na stanowisku, na prawo zaś fragment oczyszczania drogi, po której pociągają się tanki niemieckie.

Olbrzymia bitwa na polach Belgji.

Wojska koalicyjne zmuszone do wojny ruchowej.

Berlin, 17 maja. Na polach Belgji między Antwerpią a Namur doszło do pierwszej wielkiej bitwy. Wojska państw zachodnich starły się z wojskami niemieckimi. Wiele milionów żołnierzy, wyposażonych w najnowocześniejszy sprzęt wojenny stoi na przeciw siebie, aby na polu bitwy zadecydować o przyszłych losach wojny.

Bitwa rozpoczęła się w warunkach, które uznano za nadzwyczaj korzystne dla armii niemieckiej. Skutkiem kapitulacji Holandji i przez szybki marsz wojsk niemieckich w Belgji.

plan strategiczny gen. Gamelina został przekreślony.

Dowództwo wojsk koalicyjnych planowało, iż wojska holenderskie i belgijskie zostaną wysłane, jako straż przednia na wojska niemieckie, a w międzyczasie oddziały francuskie i angielskie w pełnym spokoju będą mogły zająć swoje stanowiska, upatrzone i przewidziane oddawna do tego rodzaju starcia.

Gamelin w ten sposób chciał przejść od strategii defensywnej do natarcia. Jest to rodzaj strategii, który szczególnie odpowiada Francuzom, a Gamelin, jako uczeń szkoły Joffre'a, jest także jej zwolennikiem.

Obydwa niemieckie uderzenia pod Leodjum i Sedanem, jak również szybkie podbicie Holandji zmusiły obecnie gen. Gamelina do porzucenia swej strategii defensywnej w ostatniej chwili i do przejścia do wojny ruchowej.

Urządowy komunikat wojenny doniósł z Paryża skutkiem tego, co następuje: „Z uwagi na nową sytuację dowództwo wojsk francuskich postanowiło zaprzestać wojny pozycyjnej, przy pomocy której usiłowano oszczędzać życie żołnierzy”.

Następstwa tej szybkiej zmiany nie dały na siebie długo czekać. Nawet gen. Duval musiał przyznać w dzienniku „Journal”, że nieład i zamieszanie w szeregach wojsk francuskich są niemożliwe do uniknięcia.

Pisze on: „Przez jednolitą zacietości broni lotniczej, która nasze wojska zaatakowała na ziemi i przez wozy pancerne, które natarły później, front nasz został przełamany. Fakt ten odbił się na całym froncie i pod jego wpływem okazało się koniecznym użycie nowych sił”.

Gamelin na krótko przed rozpoczęciem bitwy

musiał przegrupować siły francuskie,

aby zastosować je do wymogów wojny ruchowej. Odpowiedzialnością za ten fakt obarczy „Epoque” Belgów. „Słabość naszych belgijskich przyjaciół” przekreśliła plany naszego sztabu generalnego i zmusiła nas do walki na otwartych polach w Belgji, podczas gdy my mieliśmy nadzieję iż naszym zadaniem będzie jedynie utrzymanie jednej linii”.

Jak dalece katastrofalnymi były skutki tego przełamania linii, wynika także z uwag francuskiego komunikatu wojennego, który donosi, iż: „niemieckie wozy pancerne nadeszły jak łamacze murów i piechocie francuskiej nie pozostało nic innego, jak tylko wycofać się”.

Dotychczasowy rozwój działań wojennych w tej wielkiej bitwie dowodzi, iż Niemcy już na początku mogą wywierać wielki nacisk z północnego wschodu na Antwerpię i Louvain, skutkiem wzmocnienia prawego skrzydła. Także i na granicy belgijsko-francuskiej, na południe od Givet, wojska niemieckie posuwały się naprzód.

Niemieckiemu lewemu skrzydłu przypadało w udziale zadanie przeszkodzić bocznemu atakowi silnych oddziałów francuskich, zmierzających do odciążenia fortyfikacji linii Dyle i twierdzy Namur. Na wielu punktach usiłowali Francuzi wtargnąć do linii niemieckiej, przyczem

po raz pierwszy użyto na tym odcinku wozów pancernych najcięższego typu.

Niemieckie oddziały lądowe i flota powietrzna zatrzymały to uderzenie i odparły atak ruchomych twierdz francuskich. Okazało się przytem, że wielkie francuskie wozy pancerne stanowią doskonały cel dla samolotów. Wiele z tych wozów w istocie rzeczy zostało uszkodzonych przez bomby lotnicze.

Doświadczenie to poucza, iż w przeciwnieństwie do wojny światowej, nastąpiła

daleko idąca zmiana w ocenie zdolności bojowej pewnych rodzajów broni.

Najprzód niemiecka flota powietrzna wykazała swoją przewagę nad flotą morską Anglii, potem wyszło na jaw, że najnowocześniejsze fortyfikacje nie mogą stać się pod ciosem niemieckich oddziałów, a obecnie także i wozy pancerne, które uważano za niemożliwe do pokonania, również nie spełniły pokładanych w nich nadziei.

Tak więc i tym razem dowództwo wojsk niemieckich narzucało przeciwnikowi epokę walki. Inicjatywa spoczywa w rękach niemieckich, a przeciwnik, jak to sam przypuszczał, był zmuszony dostosować swoją strategię do strategii niemieckiej.

Strategia niemiecka polega na tem, że na front przeciwnika uderzały silne kilny, których czoło stanowiły wozy pancerne. Wozy te, przy poparciu samolotów, wykazywały olbrzymią siłę uderzenia. Kto zaś posiada w swych rękach inicjatywę i

narzuca przeciwnikowi sposób walki, ten zgóry już posiada olbrzymią przewagę.

Niekorzystne dla państw zachodnich okoliczności, w jakich rozpoczęła się ta wielka bitwa, nie przyczyniły się rzecz prosta do podniesienia nastrojów w Anglii i Francji, które do tego zostały zdeprymowane wiadomościami o kapitulacji Holandji. Z największą troską spogląda się zwłaszcza we Francji, na gen. Gamelina. Wszyscy zdają sobie sprawę, że teraz wszystko zależy od tego człowieka.

Fakt, iż jego plany, opracowywane od ośmiu miesięcy, zostały jednym pociągnięciem przekreślone, uważany jest i to nie tylko przez koła wojskowe, ale przez każdego „szarego człowieka” za nadzwyczaj niekorzystny. Nawet w prasie francuskiej natrafia się na bardzo pesymistyczną ocenę sytuacji.

„Francja — pisze np. korespondent naczelnego „Petit Parisien”, Bois — jest w równie niewielkim stopniu przygotowana. Armia francuska nie jest wystarczająca

wielka i nie dysponuje taką maszyną atakowania, jaką posiadają Niemcy. Także i armia angielska jest za powolną — pisze Bois. Przez wiele lat czekało się w Anglii z obowiązkiem służby wojskowej, także i Belgja oraz Holandja zwlekały zbyt długo. Teraz wojska francusko-angielskie przybywają za późno, podczas gdy Hitler przeszedł już do ofensywy.

Z uwagi na wielkie porażki państw zachodnich także i w Anglii przygotowują się wielkie zarzuty w związku z bezwładnym traktowaniem przygotowań do wojny w dotychczasowym jej przebiegu. Ogólnie panuje przekonanie, że skutkiem wyłączenia Holandji

sytuacja państw zachodnich stała się bardzo tragiczna.

Tem punkt widzenia reprezentuje „Daily Herald”, pisząc: „Zagrożenie Wielkiej Brytanji staje się coraz poważniejszym”. Pismo wzywa ludność, aby zerwała z niebezpiecznym optymizmem, z jakim przyjęto akt utworzenia nowego rządu, dodaje przytem: „w nieszczerły sposób fałszywy optymizm i brak przygotowania, który był jego następstwem, zaraził nie tylko „szarego człowieka”, ale także i odpowiedzialne czynniki”.

Anglja musi się przygotować na straszny atak.

Skutki kapitulacji Holandji dla Anglii.

(§§) Medjolan, 17 maja. „Corriere della Sera” donosi z Londynu: Wrażenie kapitulacji Holandji po zaledwie pięciodniowej walce jest w dalszym ciągu olbrzymie. Również bogata i dumna Holandja zniknęła z mapy terenów wojennych. Holandja, która przez 40 lat walczyła z panowaniem hiszpańskim i potęgą Ludwika XIV-go, która nieustannie występowała do boju przeciwko swej rywalce Anglii, została obecnie przez Niemcy rzucona na kolana w ciągu zaledwie pięciu dni.

Holandja upadła, ponieważ państwa zachodnie nie chciały jej pomóc. Komentarze angielskie wyjaśniają otwarcie pu-

bliczności, że byłoby niebezpiecznym przemilać poważne następstwa nowej zdobyczy Niemiec. Dłęki zaletu Holandji, Niemcy będą w stanie łatwo zagrozić połączeniom między Francją i Anglią. Również Francuzi przypuszczają, że sytuacja jest poważna.

Angielski dziennik „Evening News” maluje niezbyt różowy obraz przyszłości wojny. Jeżeli Niemcom — pisze dziennik — uda się uzyskanie swoich celów, wówczas naród angielski musi się przygotować na straszliwy atak, jakiego jeszcze nie zna historia.

Rejestracja polskich uchodźców z Węgier i Rumunii.

Specjalne biura przy poselstwach niemieckich w Budapeszcie i Bukareszcie ułatwiają uchodźcom powrót do ojczyzny.

(§§) Bukareszt, 17 maja. Przy tutejszym poselstwie niemieckim zostało zorganizowane specjalne biuro z udziałem delegata Urzędu Gubernatora Generalnego w Krakowie. Zadaniem tego biura jest ułatwienie przybywającym na terenie Rumunii polskim uchodźcom powrotu do kraju.

W ten więc sposób uczyniono nowy poważny krok naprzód w sprawie uwolnienia Polaków, zmuszonych do tej pory przebywać w rum. obozach koncentracyjnych. W Rumunii bowiem przebywa obecnie około 30.000 polskich uchodźców, którzy z powodu zdeprecjonowania dawnych banknotów złotych Banku Polskiego, znaleźli się niemal bez środków do życia.

Dotychczas był powrót poszczególnych osób uzależniony od zezwolenia na wjazd do terenów Generalnego Gubernatorstwa, udzielanego po uprzednim zwróceniu się w tej sprawie do wydziału administracji wewnętrznej w Urzędzie Generalnego Gubernatora. To zarządzenie, które było konieczne ze względów bezpieczeństwa i porządku, w dużym stopniu utrudniało powrót pojedynczych osób, które zgłaszały chęć przyjazdu.

Wynikające stąd trudności zniewoliły tysiące osób do szukania możliwości przedostania się na własną rękę do Generalnego Gubernatorstwa. Inni natomiast zwracali się w drodze legalnej do poselstw i konsulatów niemieckich, prosząc o udzielenie zezwolenia na powrót w strony rodzinne.

Pomimo poważnych trudności, jakie następcą organizacja przewozi tak wielkiej liczby osób, zdecydowały się władze niemieckie na wspieranie aktywności, do której wszystkim tym uchodźcom, o których los nikt się nie troszczył, powrotu do miejsca poprzedniego zamieszkania. Osoby te muszą jednak zwrócić się do biura uchodźczego niemieckiego poselstwa, które to biuro udzieli szczegółowych wyjaśnień i wyda odpowiednie instrukcje.

Budapeszt, 17 maja. Podobnie jak w Bukareszcie, również przy niemieckim poselstwie w Budapeszcie powstało biuro repatriacyjne dla uchodźców polskich.

W tej chwili na terenie Węgier przebywa około 100.000 polskich uchodźców, których los nie jest godny pozostawienia. W miarę tego, jak wiadomość o powstaniu biura stawała się powszechną wśród uchodźców, którzy za wszelką cenę pragnęliby powrócić do swych domów, z dnia na dzień stawał się coraz większy natłok zainteresowanych tą sprawą Polaków.

Na uwagę zasługuje przytem fakt, że wielu z pośród uchodźców przedstawiało w poselstwie listy od swych, zamieszkałych na terenie Generalnego Gubernatorstwa krewnych, w których te listy jest mowa o niemal całkowitej normalizacji stosunków w Generalnym Gubernatorstwie.

Listy te zawierają również prośby, aby przebywający zagranicą uchodźcy, możliwie jaknajrychlej powracali do oczekujących ich rodzin. Dzięki tej wymianie korespondencji wielu z pośród uchodźców doszło do przekonania, że jedynie powrót do ojczyzny uwolni ich od wielu przykrości i nędzy, na którą są narażeni na obczyźnie.

Przebywający na Węgrzech angielscy oficerowie werbunkowi rozszerzali bowiem wśród uchodźców bezpodstawne wiadomości, jakoby na terenie Generalnego Gubernatorstwa panowały fatalne stosunki i jakoby nikt nie był pewny swego życia, jeśli znajdzie się na terenach okupowanych. Te kłamstwa angielskich agentów miały jedynie na celu zwerbowanie zrozpaczonych Polaków do służby wojskowej angielskiej i ponowne wysłanie ich na rzeź na rzecz interesów brytyjskich.

Z radością wypada podkreślić, że dzięki korespondencji, jaką uchodźcy polscy otrzymywali od swych, zamieszkałych w Gen. Gubernatorstwie rodzin, ocaleni zostali liczni mężowie i bracia od groźącego im niebezpieczeństwa.

Obecnie istnieje możliwość powrotu wszystkich polskich uchodźców. Ponieważ jest to jedyna przed zakończeniem wojny europejskiej okazja repatriacji, będzie rzeczą pożyteczną, jeśli wszyscy znajdujący się zagranicą uchodźcy będą mogli na czas być o tem poinformowani. (p)

Perfidny Albion.

Kraków, 17 marca.

Holandja, która zawsze w związku z ewentualnością wojny europejskiej uważana była za ważny przyczółek mostowy Anglii na kontynencie, skapitulowała. Wojska holenderskie złożyły broń i poddały się zwycięzcom. Szybki upadek Holandji wywołał zarówno w Londynie, jak i w Paryżu prawdziwą konsternację, konsternację, która na wszystkich, nieuznających dotychczas przewagi broni niemieckiej, podzielała niesłychanie przygnębiająco, ale równocześnie otęzewiająco.

W Londynie i Paryżu szuka się obecnie tych, którymby można przypisać odpowiedzialność za zawód, jaki sprawili holenderski opór. I oto, szybko znaleziono. Angielscy korespondenci dzienników byli tymi odkrywcami, którzy dzisiaj kleruja swoje oskarżenia przeciwko narodowi holenderskiemu, temu samemu, który wpędził do wojny.

Jak wynika z artykułów części prasy szwajcarskiej, angielscy korespondenci, którzy podczas kampanii zatrzymali się w Holandji i z bezpiecznego oddalenia obserwowali przebieg działań wojennych, twierdzą nie mniej, jak to, że winę za porażkę muszą sobie Holendrzy przypisać sami sobie. Wprawdzie żołnierze holenderscy dzielnie walczyli i stawiali opór Niemcom, gdzie tylko to było możliwe, ale naród holenderski zdradził swoją ojczyznę wobec Niemców. Zdrada kraju i konspiracja z wojskami niemieckimi, miały być na porządku dziennym w Holandji, podczas tej największej ze wszystkich wojen.

Perfidja, z jaką plutokratyczno-demokratyczni Anglicy traktują ludność pomagającą Wielkiej Brytanji jest bezgraniczna. Gdy Wielka Brytania ponosi porażkę na polu ubitw, to wówczas — według teorii nowoczesnej strategii angielskiej — nigdy nie jest winien angielski sztab generalny, ani brytyjski żołnierz czy oficer, lecz Polak, Norweg, wzięty do Holendry.

Po tem, jak w jesieni ub. roku wojska nasze po dzielnie stawianym w ciągu 18 dni oporze, złożyły broń, znaleźli się również Anglicy i, co boleśniej, Francuzi, którzy twierdzili, że nasza armja zawiodła i że zawód, jaki sprawili polscy żołnierze, jest przyczyną porażki. Potraktowano nas, Polaków, jako „murzynę, który spełnił swoją powinność”.

Ostatnią resztkę iluzji, jaką mogliśmy jeszcze żywić, zabrał nam p. Mazon skutkiem swego artykułu, opublikowanego w paryskim „Journal”. Przy całej goryczy, jaką przyniosły nam tego rodzaju perfidne wynurzenia, zawierają one jednak w sobie także i nieco dobrych stron. Zaostrzają one nasz zmysł krytyki w odniesieniu do faktów i pozwalają przekonać się, czem są w rzeczywistości ci, którzy przed wybuchem nowej wojny europejskiej podawali się za naszych przyjaciół i obrońców, za naszych rzeczników i przedstawicieli naszych interesów.

Na przykładzie Norwegii i Holandji widzimy, na czem polega system zachowania się państw zachodnich i że zdrada tak zwanych przyjaciół z dnia wczorajszego jest następstwem, które niewiele znaczy. Ponieważ posiada się zbyt mało odwagi przypisać odpowiedzialność za przebieg wojny własnemu zachowaniu się i nieumiejętności, przeto szuka się w Londynie i Paryżu kozła ofiarnego wśród ludów pomagających, do których zaliczaliśmy się i my na początku wojny.

Holandja i Holendrzy przeżywają obecnie to samo, co i my. Przeciwnie tym samym Holendrom, o których mówiło się, że zostali oni wciągnięci do winy, ponieważ reprezentowali oni sprawy koalicji, wytacza się obecnie zarzut zdrady i konspiracji z niemieckimi zdobywcami. Gdzie znajduje się w tej logice zdrowy rozum ludzki? Gdzie zniknęła wierność i wiara?

Anglja wikła się coraz bardziej w sieć własnych intryg. Niebawem wszyscy przekonają się, że określenie „perfidny Albion” posiada swoje uzasadnienie i będzie je miało na wieki.

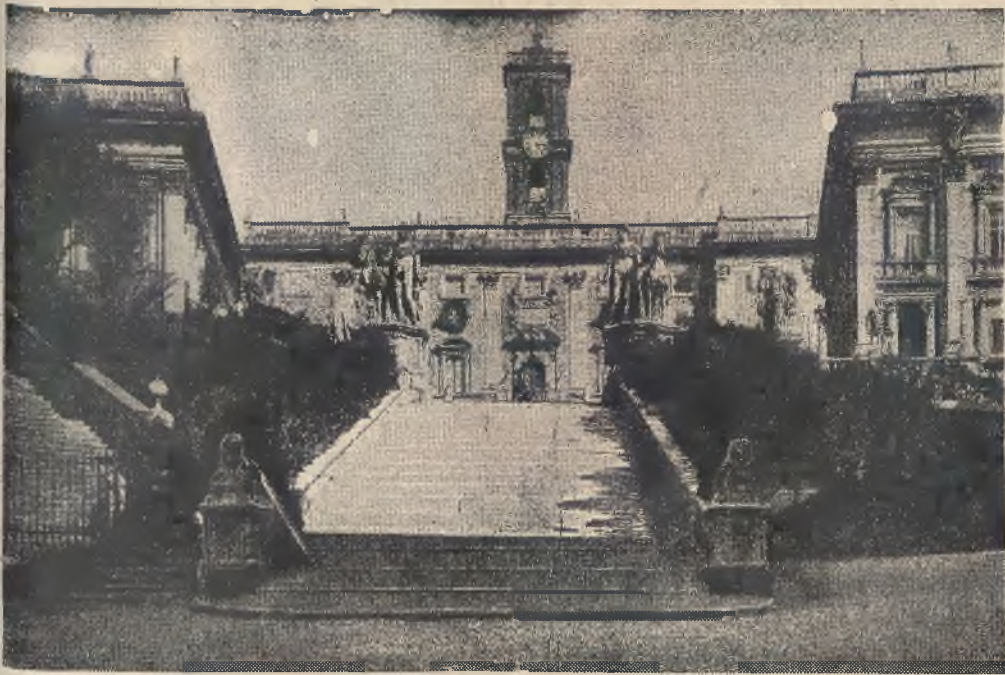
Observer.

Zamknięcie brytyjskich portów kontrolnych w Downs i Kirkwall.

= Sztokholm, 17 maja. Jak komunikuje brytyjskie ministerstwo blokady, we środę zostały zamknięte porty kontrolne w Downs i w Kirkwall.

25.000 dzieci opuściło Paryż.

= Rzym, 17 maja. W ciągu dwóch ostatnich dni opuściło Paryż 25 tysięcy dzieci, które specjalnymi pociągami przewieziono do zachodnich departamentów Francji. — (p)

Wejście na Kapitol i do kościoła Sta Maria In Ara Coeli w Rzymie.

Odkopana w Rzymie świątynia Wenery i Romy. Rekonstrukcja kolumn zapomocą krzewów ligustrum według pomysłu prof. A. Munoz.

2693 lat „ab urbe condita”

Kraków, w maju.

Gdy zaczynamy w pierwszych klasach gimnazjum poznawać historję starożytną, gdy nauczyciele starają się wbić w nasze zwykłe nieco oporne głowy wiadomości o początkach cywilizacji w Egipcie, Asyrii, czy Babilonii, a następnie przechodzimy do dziejów starożytnego Rzymu i starożytnej Grecji, uderza nas pewien dziwny i oryginalny szczegół, a odnosi się on do obliczenia wieku miasta Rzymu.

„Ab urbs condita”, „od założenia miasta”, tak brzmi formułka przyjęta ogólnie przez imperjum rzymskie:

wygląda to, jakby imperjum rzymskie mieściło się w samym Rzymie, a Rzym był właśnie całym imperjum. A następnie dziwnem jest również, że za punkt wyjścia obliczenia bierze się datę bądź co bądź grubo mityczną i niepewną. Ale tak rozwinęły się właśnie fakty, że Rzym uważany był i słusznie za serce olbrzymiego imperjum, które w swoim czasie nie miało współzawodnika.

Jak wiadomo,

miało Rzym założyć dwóch braci
Romulus i Remus,

k którzy w górach Lacium żywili się mlekiem wilczy. Nie chodzi o to, czy bracia ci istnieli i czy się tak nazywali lub inaczej: z pięknej tej legendy pozostał ciekawy i

włoczenie żywy symbol w postaci wilczy, karmiącej dwóch małych chłopców.

Powtarza się on na wielu pomnikach rzymskich, występuje na najstarszych monetach Rzymu, staje się wkońcu własnością całego cywilizowanego świata, jako synonim siły i potęgi.

Włochy Mussoliniego, starające się na każdym kroku nawiązać swój obecny ustrój, swoje wewnętrzne życie, swoją ideologję do czasów rzymskiego imperjum, nie omieszkaly oczywiście urządzić uroczystości w rocznicę założenia Rzymu. Nie wiem dokładnie, na jakich podstawach ustalono dzień tego założenia, przypuszczam jednak, że znaleźli go bądź to w dziejach Rzymu, spisanych przez Liwiusza, bądź też w dziełach Tacyty lub innego historyka. Nie chodzi zresztą o dokładną metrykę miasta, chodzi natomiast o utrzymanie tej ciekawej i pięknej rocznicy, zwłaszcza dzisiaj, kiedy faszystowskie Włochy uważają się za następcę Imperjum Romanum.

Święto założenia Rzymu jest rokrocznie świętem pracy całych Włoch.

Świątynia Vesty i Fortuny na placu Bocca Della Verita w Rzymie.

W dniu tym otwiera się różne przedsięwzięcia, poświęca się kamienie węgielne pod budynki, mające służyć światowi pracy, rozpoczyna nowe roboty w mieście i na prowincji, jednym słowem dzień ten staje pod znakiem pracy.

W roku bieżącym dzień ten wypadł podwójnie uroczystość, gdyż była to również niedziela, a poza tem przewidziane było w tym roku daleko więcej imprez niż zwykle. Uroczystości rozpoczęły się już w sobotę 22 kwietnia br.

Przystąpiono przede wszystkim do nowych robót ziemnych, które mają obecny Rzym doprowadzić do stanu rozkwitu urbanistycznego, jakiego miasto to jeszcze nie znało. Mussoliniemu i Włochom współczesnym chodzi przede wszystkim o to, aby z jednej strony z Rzymu

uczynić wielką stolicę europejską,

mogącą podolać wszystkim wymaganiom, narzuconym przez nowe warunki komunikacji, a następnie chodzi o to,

aby miasto odzyskało w miarę możliwości wygląd, jaki miało za czasów cesarów.

Dwa te postulaty zdają się być ze sobą w sprzeczności: tak jednak nie jest. — Wszystkie zabytki rzymskie mają być oczyszczone od późniejszych przybudówek, przeróbek i tych wszystkich „narośli”, jakie z biegiem czasu powstają na ruinach klasycznych budowli. W samem centrum miasta, między via Tritone, a główną pocztą na Piazza San Silvestro,

dokonał Mussolini symbolicznego uderzenia kilofem, dając w ten sposób sygnał do rozpoczęcia rozbiórki dużej grupy domów.

Usunięcie tych ruder potrzebne jest celem stworzenia większej przestrzeni, która ułatwia ruch uliczny. Na Kapitolu dokonano nowych robót asfaltowych i to według projektów Michała Anioła. Na olbrzymim placu wznosi się więc wspaniała statua konna cesarza Marka Aurelego.

Pałac Kapitolinśki i pałac Senatorów połączone są pozbitem podziemnym przejściem, które służy jako schron przeciwlotniczy.

Jak widać z tego małego przykładu odbudowa Rzymu idzie rzeczywiście w dwóch kierunkach: z jednej strony chodzi o zdobycie wszystkich walorów estetycznych z dawnych zabytków, z drugiej zaś o praktyczne użytkowanie ich i połączenie sztuki z nakazami dnia dzisiejszego. Południowy stok Kapitolu również został oczyszczony z późniejszych nabytków w postaci starych ruder. Pod salą Juliusza Cezara znajdująca się w Kapitolu, a w której zwykle obraduje Akademia Królewska i gdzie w niedzielę podczas święta założenia Rzymu król rozdał doroczną nagrodę Akademii imienia Mussoliniego.

zrekonstruowano świątynię pogańskiego bożka światła podziemnego.

Również odnowiono części świątyni Apollina, znajdujące się w obrębie Kapitolu

przy via del Mare, t. zn. między Tybrem a Kapitołem. Na zrekonstruowanej podstawie wznoszą się trzy częściowo autentyczne korynckie kolumny, nad którymi panuje piękny architrav. Ciekawe połączenie starego Rzymu pogańskiego z Rzymem chrześcijańskim, Rzymem renesansu i baroku ujawnia się też w tej okolicy: prawie, że obok pogańskiej świątyni znajduje się kościół Santa Rita, odnowiony i odrestaurowany według planów najlepszych architektów.

Ale pomyślano w tym dniu również o udostępnieniu publiczności nowego parku ludowego

w okolicy piramidy Cestjusza. Organizacje młodzieży włoskiej Balilla udały się do tego nowego parku pochodem, by objąć go w posiadanie. Na zboczu góry Awentynu budzi wielkie zainteresowanie drewniany model jeźdźca, który w przyszłości odlany w brązie czy rzeźbiony w marmurze, ma powiększyć bogactwo pomników Rzymu.

Pomnik ten przedstawia albańskiego bohatera narodowego

Aleksandra Kastriotę Skanderbega.

Wystawienie tego pomnika jest o tyle ciekawe, że dzieje jego nie łączą się wcale z dziejami Włoch: należałoby więc przypuszczać, że chodzi tu o uczczenie tego bohaterskiego rycerza walczącego z barbarzyństwem wschodu, a mianowicie z Turkami, w obronie swej ojczyzny, dlatego właśnie, że był żywym wcieleniem rycerskości.

Ale również przed bramami Rzymu rozgrywały się ciekawe uroczystości:

Mussolini udał się antem do wsi Acilia w Kampanji, aby tam być obecnym przy poświęceniu 250 domów dla rodzin chłopskich, posiadających liczne dzieci. Domy te zbudowane są z cementu i drzewa. Towarzyszył Mussoliniemu gubernator Rzymu książę Borghese, który jako ojciec aż dziewięciu synów jest prezesem Związku rodzin o licznej potomstwie.

Rocznica założenia Rzymu uświetniona była również licznymi uroczystościami ludowymi i różnymi tańcami, a pozbitem otwarto również muzeum koło Nemi, w którym znajdują się okręty rzymskie, odkryte po obniżeniu poziomu wody w jeziorze. Rozdanie różnych odznak inwalidom pracy, zarówno w Palazzo Venezia w Rzymie, jak również i w innych miastach Włoch, dopełniły ogólnego obrazu wielkiej tej uroczystości faszystowskiej.

Jak widać z tego pobieżnego przeglądu święto rocznicy zbudowania Rzymu służy nie tylko przypomnieniu wielkiej przeszłości imperjum rzymskiego, ale też pracom, które dzisiejsza Italję zbliżają do tego wielkiego politycznego pierwowzoru.

xx.

Kościół Santa Maria Ara Coeli na Kapitolu rzymskim.

Odrestaurowane resztki świątyni republikańskich w centrum Rzymu.

Z dnia na dzień

— Kraków, 17 kwietnia.

„Do Mojego Narodu” Kilka godzin po wypowiedzeniu wojny przez Holandję Niemcom i wkroczeniu wojsk niemieckich na teren Holandji rząd holenderski opuścił swój kraj i udał się zagranicę.

Radio francuskie w związku z tem uważało za stosowne natychmiast zakomunikować, że rząd holenderski przebywa „w pewnym miejscu”, aby stamtąd kierować „operacjami”.

W międzyczasie jednak zbiegły rząd holenderski wystosował z Londynu apel do urzędników, aby nie opuszczali swych stanowisk i wytrwali za wszelką cenę. W ten sposób wyjaśniła się też tajemnica pobytu tego „rządu”. Zgodnie z tradycjami brytyjskich sprzymierzeńców rząd ten usiedlił się w stolicy Brytanji, aby tam przyjąć srebrniki judaszowe według ustalonej taryfy.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że również i rząd holenderski został przyjęty w Londynie z wszelkimi honorami, a równocześnie wiemy także, że z chwilą kapitulacji Holandji jakiejkolwiek zainteresowanie władz brytyjskich tymi „ekscelencjami” zniknie równie szybko, jak znikło wobec Haile Selasie, Ahmeda Zogu, Benesza i innych.

Wielka Brytania okazuje zainteresowanie swym najemnikom tylko tak długo, jak długo jest w stanie podległe im narody wpręgać do rydwanu brytyjskiego i wykorzystywać dla interesów brytyjskich. Z chwilą jednak, kiedy siły takiego narodu zostają złamane, Londyn z zimną krwią przechodzi do porządku dziennego nad tą sprawą, a nawet zdolny jest do wypowiedzenia swej podziękii w formie gorzkich wyrzutów i sarkastycznego cynizmu.

Pomimo tego wszystkiego te „rządy” siedzą w Londynie i w Paryżu i markują, jako beczynne marionetki, wobec ruchliwej warstwy plutokratycznej gorzki los emigracji. Stosownie do potrzeby są one wycoagane z zapomniałymi, aby w odpowiednim momencie przez jakąś „radę ministrów” lub „proklamację” tych rządów odwrócić zainteresowanie światowej opinii od jakichś dla Anglii i Francji nieprzyjemnych wydarzeń.

Narody jednak, „reprezentowane” przez te rządy nie mają najmniejszego zrozumienia dla ich działalności; widzą one w nich czynniki odpowiedzialne za nieszczęścia, jakie spadły na ich narody i kraje i odwracają się od nich z niechęcią.

Historja ostatnich pięciu lat dostarczyła nam całego szeregu przykładów, dokąd prowadzi polityka nieoparta na zasadach rozsądku. Ludzie obarczani odpowiedzialnością w tych wszystkich wypadkach wycofali się z kłopotów i prowadzą zagranicą operetkowy żywot na koszt swoich narodów. Same narody natomiast musiały wziąć na swoje barki wielkie ciężary i ofiary, zanim doszły do zrozumienia, że zostały skierowane na fałszywą drogę i oszukane.

Sila armji niemieckiej stanie jednak na przeszkodzie, aby w przyszłości dalsze jesz-

cze narody nie padały ofiarą dla interesów brytyjskich. Choćby „monarcha dziedziczny” Otton karmił „swoje ludy” z Londynu

lub Paryża „manifestami”, choćby Haile Selasie tytułował się nadal Negus Negesti, a Ahmed Zogu marzył o kraju Skipeta-

rów, to po wszystkie czasy będą oni zaniżali za to, czem byli z łaski Anglii: pionkami na politycznej szachownicy Europy.

Zagranica stwierdza:

„Wprost niesamowity nastroj” w Londynie.

Dalsze głosy prasy w związku z kapitulacją Holandji.

(§§) Kraków, 17 maja. Kapitulacja Holandji i dające się z tego wyciągnąć wnioski, stanowią dziś w dalszym ciągu główny temat wywodów prasy zagranicznej. Z omówień dzienników i komentarzy do poszczególnych komunikatów z frontu zachodniego wynika coraz wyraźniej, że Niemcy uzyskały na zachodzie rozstrzygające sukcesy i że nastroje w Londynie i w Paryżu spadły obecnie poniżej punktu zerowego i grożą wybuchem paniki.

I tak szwedzki dziennik „Nya Dagblätt Al-landa” donosi z Londynu, że kapitulacja Holandji wywarła tam wprost niesamowite wrażenie. Wprawdzie po fiasku norweskiej ekspedycji nie było tam zbyt optymistycznych nastrojów, ale tak źle jeszcze sobie nie wyobrażano sytuacji. Wojskowy współpracownik „Dagens Nyheter” stwierdza, że pokonanie Holandji w ciągu pięciu dni stanowi rekord. Szybkość i siła przebiegowa stanowią cechy charakterystyczne wojsk niemieckich. Równocześnie wskazuje się na to, że na skutek operacji w Holandji powstało zagrożenie flankowe dla wojsk angielskich, francuskich i belgijskich w obszarze Mozy.

Z zapartym tchem śledzi prasa rumuńska wypadki na zachodnim placu boju. Nawet przyjaźnie dla Anglii usposobione dzienniki nie mogą dłużej przemilczeć niepowstrzymanego marszu wojsk niemieckich. Naczelny redaktor „Universul” oświadcza, że trwający dopiero od kilku dni marsz na zachódzie wprowadził dwie ważne nowości, po pierwsze kapitulację Holandji, po drugie

zmianę wojny pozycyjnej na wojnę ruchową. Kapitulacja Holandji uwalnia znaczne siły niemieckie na front belgijski i dostarcza Niemcom znakomitego punktu oparcia dla ataków lotniczych przeciw Wielkiej Brytanji.

Dziennik „Curentul” podkreśla w swoim sprawozdaniu szczególnie fakt, że wojskom niemieckim udało się przełamać linję Maginota koło Sedanu.

W związku z kapitulacją Holandji i przełamaniem linji Maginota koło Sedanu pisze duński dziennik „National Tidende”: „Legenda o linji Maginota, jako pozycji nie do zdobycia, już nie istnieje. Armja niemiecka posiada broń zaczepną, która niszczy naj-

silniejsze i najbardziej nowoczesne pozycje z betonu i stali”.

W związku z kapitulacją Holandji dziennik stwierdza, że w Londynie wyraża się poważne obawy co do rozwoju sytuacji.

Ostatnie wiadomości z frontu zachodniego wywarły w stolicy Japonji niezwykle wrażenie. General Oshima, b. ambasador japoński w Berlinie pisze w „Hoczi Szimbun”, że zaskoczony jest tempem ataku niemieckiego, jakkolwiek oddawna wierzy w zwycięstwo niemieckie. Armja niemiecka pod względem dyscypliny, ducha bojowego, uzbrojenia i strategii przewyższa znacznie nieprzyjaciela. „Yomiuri Szimbun” określa kapitulację Holandji jako straszliwy cios dla Anglików. Pozycja mocarstwowa Anglii jest niezwykle zagrożona. Wszystkie japońskie dzienniki zgodnie stwierdzają, że

świat stoi przed potężnymi przewrotami.

Włoski dziennik „Corriere della Sera” pisze na temat wydarzeń ostatnich dni, że kapitulacja Holandji jest pod względem politycznym i moralnym najbardziej znaczącym wydarzeniem. Strategiczna sytuacja Niemiec nad morzem Północnym poprawia się obecnie znacznie, a atak na Anglię jest w tej sytuacji zupełnie możliwy. Wogóle wydarzenia na froncie zachodnim panują zupełnie nad prasą włoską, przyczem dzienniki korzystają z okazji, aby wyrazić swoje zadowolenie z powodu sukcesów sprzymierzonych Niemiec.

Paryski korespondent szwajcarskiego dziennika „Tribune de Geneve” pisze, że wrażenie sukcesów niemieckich w Belgji i Holandji wśród ludności francuskiej jest bardzo poważne. Wojna stanowi jedyny temat rozmów i z godziny na godzinę śledzi się ze zdenerwowaniem dalszy rozwój wypadków. Liczni uchodźcy z Belgji i Holandji, głównie żydzi, tłumnie przeciągają ulicami i wysiadają w kawiarniach, a silnie uzbrojona gwardja cywilna krąży w dzień i w nocy na nlicach Paryża i przeprowadza surową kontrolę.

Takie jest echo zagranicy wspaniałych czynów wojennych wojsk niemieckich. Neutralna zagranica podziwia wyczyny armji niemieckiej i już snuje kombinacje na temat

dalszego przebiegu operacji. W jednym jednak są wszystkie dzienniki zgodne, mianowicie, że dla Anglii i Francji wybiła poważna godzina.

Niezwykle zaskoczenie w Londynie.

(§§) Medjolan, 17 maja. „Popolo d'Italia” zaopatruje sprawozdanie swojego korespondenta angielskiego w tytuł następujący: „Londyn oddalony o godzinę lotu od lotnisk niemieckich”. Ostatnie doniesienia z Francji o rozwoju ofensywy niemieckiej zadały ciężki cios wrodzonemu i bardzo wygodnemu optymizmowi angielskich kół dziennikarskich. Sytuację uważa się jako poważną.

„Gazetta del Popolo” donosi z Londynu: Londyn stoi zupełnie pod wrażeniem wiadomości o kapitulacji Holandji. Władze w Londynie wywołała ogromne zaskoczenie. „Daily Mail” pisze, że fakt ten stanowi ciężki cios dla mocarstw zachodnich. Brytyjskie kółka zostały ogromnie zaskoczone oświadczeniem naczelnego dowódcy armji holenderskiej, ponieważ stwierdził on, że Holendrzy faktycznie nie otrzymali od nikogo pomocy i zostali skazani wyłącznie na swoje własne siły zbrojne. W kółkach londyńskich zaprzeczają prawdziwość doniesień, jakoby Francuzi byli niezadowoleni z tego powodu, że Anglia przetrzymuje swoje wojska w kraju, zamiast wysłać je do Holandji.

Ambasador Alfieri przybył do Berlina.

(§§) Berlin, 17 maja. Nowomianowany ambasador królestwa Włoch w Berlinie Dino Alfieri przybył we czwartek o godz. 11.34 na dworzec Anhalter wraz z małżonką.

W imieniu ministra spraw zagranicznych Niemiec von Ribbentropa powitał ambasadora szef protokółu poseł v. Doernberg, który pani Alfieri wręczył z polecenia ministra v. Ribbentropa bukiet kwiatów.

W zielone...

Przy kiosku z papierosami panował ożywiony ruch. Panna Lola podawała kręconymi palcami papierosy klientom i przeliczała drobne pieniądze. Myślała była jednak całkiem daleko... W jej wielkich czar-nych oczach zapalała się od czasu do czasu ogniki rozmarzenia...

Była wiosna... Na plantach kwitły już kasztany, nawet w swym kiosku ustawiała Lola bukietek konwalii... O kim marzyła właściwie?... Na to pytanie nie potrafiłaby może sama odpowiedzieć. Ach, gdyby się tak zjawił przystojny mężczyzna, któryby ją wyrwał z szaryzmy życia...

— Pudełko egipskich prosze! — wyrwał ją z zamyślenia niski, melodyjny głos me-nski.

— Ten mi się wcale podoba! — przemknęło jej przez myśl, gdy zaczęła szukać za egipskierą.

Gdzież one się właściwie podziały! Pod wzrokiem wielkich, szarych oczu nieznanego czuła się Lola dziwnie zdenerwowana. Ach, tu są nareszcie! Lola odwróciła się gwałtownie i potrafiła flakonik z kwiatami. Flakon zachwiał się niebezpiecznie i byłby się wyrwał, ale nieznamy pochwylił go w sam czas, nachylając się przystem mocno przez okienko.

Dyskretna woń wody kolonńskiej owionęła Lolę niepokojącym obłokiem... Nieznajomy znalazł się tak blisko!... W następnej chwili stał już wyprostowany i uśmiechał się do niej.

— Pani widocznie lubi kwiaty. Zawsze widzę kiosk pani umajony...

Powiedział „zawsze”? Czyżby ją już dawno obserwował?... Przyjrzała mu się uważnie. Tak! Teraz sobie przypomina, że kupował u niej częściej. Ale co go to obchodzi, że ona lubi kwiaty!

— Nie! Nie lubię specjalnie kwiatów, tylko założyłam się z kimś w zielone!... — wy- palila dość szorstko.

— O! I ja się lubię bardzo zakładać! — Nieznajomy patrzył na nią tak dziwnie...

Nie odpowiedziała nic. Tamten miał widocznie ochotę z nią pożartować... Z biedną dziewczyną z kiosku... Ale nie ma tak dobrze, mój panie!... Wydała mu resztę z uprzejmą, lecz obojętną miną, chociaż serce było dziwnie niespokojne...

Nieznajomy uklonił się, uśmiechnął się raz jeszcze i odszedł.

Resztę popołudnia nie mogła zasnąć spokojnie... Ciągle jej się zdawało, że czuje jego bliskość...

Wreszcie nadeszła pora zamknięcia. Lola poskładała papierosy i właśnie zabierała się do odejścia, gdy wtem zauważyła na podłodze wielki skórzany portfel meski.

Lola schyliła się zdziwiona. Skąd to się tu wzięło?... Podniosła go i obejrzała dokładnie. Wtem dyskretna woń wody kolonńskiej owionęła ją znów...

To był jego portfel! Musiał mu wypaść z kieszeni, kiedy nachylał się nad nią... Lola otworzyła go zaciąkawiona. Portfel był pełen pieniędzy. Lola z rozrusem zdenerwowaniem przeliczyła.

Ponad 20.000 złotych!...

Trzeba mu te pieniądze natychmiast odnieść! Wyszykowała wizytówkę.

Witold Zieliński
przemysłowiec
Aleja Słowackiego 7.

Lola wsunęła portfel do torebki, poprawiła na głowie mały kapelusik i przegladnęła się szybko w lusterko. Jak to dobrze, że tak przedko znów go zobaczy!... Nie jest piękna, ale ma bardzo miłą twarzączkę. Westchnęła lekko i schowała lusterko. Napewno się ucieszy portfelem! Taka strata! Mój Boże!

Szybko zamknęła kiosk i udała się pod wskazany adres.

Serce biło jej mocno, gdy wchodziła po schodach... Mieszkał na pierwszym piętrze. Znalazła tabliczkę: Witold Zieliński. — Pewnie nazywają go Witek — przemknęło jej przez myśl.

Zadzwoiła energicznie.

W drzwiach ukazał się lokaj.

— Czy tu mieszka pan Zieliński? — głos jej wydawał się jakiś obcy we własnych uszach.

— Pan dyrektor oczekuje panią! Bardzo proszę! — lokaj grzecznie, lecz przystem stanowczo, zapraszał ją do wnętrza.

Lola weszła z lekkim uśmiechem na ustach. A więc ten pan Witold oczekiwał teraz jakiejś kobiety!...

— Nie sądzę aby pan dyrektor czekał na mnie, ale mam mu coś bardzo ważnego do zakomunikowania.

— Proszę za mną! — lokaj wprowadził ją do wielkiego, czerwonym brokatem obitego salonu.

Lokaj wyszedł i zamknął za sobą cicho drzwi. Lola rozglądała się ciekawie. W posrodku stał stół pięknie nakręty na dwie osoby. Jednak czegoś brakowało jeszcze na stole... Ach prawda nie było wcale kwiatów!... Dziwnie! Ten drobny szczegół sprawił, że Lola poczuła jakiś nieokreślony lęk. Jak mogła tak wejść sama do mieszkania kawalera! Uciekać! Lola rzuciła się do drzwi, które weszła...

Ale drzwi ani nie drgnęły! Były zamknięte!... Teraz Lolę ogarnęła panika! Poczęła walić pięściami o drzwi i wołać pomocy!...

— Któżby się tak denerwował! — jego melodyjny głos zabrzmiał tuż za jej plecami.

Lola odwróciła się gwałtownie.

Przed nią stał nieznamy z kiosku w ciemno niebieskim jedwabnym szlafroku i patrzył na nią tak dziwnie swymi wielkimi szaremi oczami.

— Czy zechcesz się z mną napić herbaty kochanie? Zdaje mi się, że woda w elektrycznym imbryku właśnie zakipiała...

— Mój panie! Czy to są kpiny? Proszę mnie natychmiast stąd wypuścić! — chciała udawać pewność siebie, ale głos jej się zlekka załamywał.

— Jesteś stokroć piękniejsza jeszcze, jak się złościsz, Lolule!

Skąd on znał jej imię? Ach jakże ono pięknie brzmiało w jego ustach!... Jakby

w odpowiedzi na jej myśli odezwał się znów.

— Dziwisz się zapewne, że znam twoje imię? Otóż muszę ci powiedzieć, że dowiedziałem się o tobie wszystko. Inaczej nie byłbym cię zapraszał do siebie!... — zbliżył się do niej jeszcze.

— Ależ pan mnie wcale nie zapraszał! — starała mu się wymknąć. — Przyniosłam panu tylko portfel... 20.000 zł!...

— Nie wiem nic o portfelu!... Powiedz mi lepiej czy jestem ci taki bardzo nie-sympatyczny?

— Ależ portfel... Tyle pieniędzy!... Panie czy pan oszalał?... — sięgnęła do torebki!...

On ujął ją delikatnie lecz stanowczo za rękę.

— Nazywaj mnie Witkiem, malutka! A teraz musisz mnie pocałować!

— Nie! Nie! — oczy Loli rozszerzyły się przerażeniem.

— A może zagramy o to w zielone! — zaproponował niespodziewanie.

Jakiś warjat! Lola przypominała sobie, że przecież w pokoju miała żadnych kwiatów!...

— Ale jeżeli nie będzie pan miał zielonego to mnie pan puści?

— No dobrze! Ale powiedz mi wprerw. Witeczku!

— Witeczku! — powtórzyła posłusznie nie chcąc drażnić furjata.

— A tym masz zielone?

— Nie! A ty Witeczku?

Oczy jego zasły nagle dziwną mgłą!...

— Spójrz!

Wielkie ciemne oczy Loli zdawały się stawać jeszcze większe. Odmalowało się w nich lekkie zdziwienie niedowierzanie, aż wkońcu zwilgotniały łzami szczęścia!...

Witold wyjął z kieszeni coś białego powiewnego... Welon ślubny z zielonym wieńcem!

— Lolu najdroższa! Kocham cię już od tytu miesięcy! Dziś podrzuciłem ten portfel i wiedziałem, że przyjdzie! Nie zło- komicz się na pieniądze!... Lolu czy chcesz zostać moją żoną!...

Edward Grabowski.

Aresztowania na Malcie.

(§§) Rzym, 17 maja. Według wiadomości z Malty, w ostatnich dniach aresztowano tam kilku maltańskich nacjonalistów, a mianowicie b. dyrektora akademii sztuk pięknych prof. Bonello, znanego powieściopisarza i zastępcę redaktora naczelnego organu partii nacjonalistycznej „Malta” — adwokata Sammuta, redaktora Gauci oraz szeregu wybitnych osobistości, znanych ze swych patriotycznych uczuć. Aresztowania te wywołały powszechnie niekorzystne wrażenie i spowodowały żywą reakcję. Pomimo tego liczą się z dalszymi aresztowaniami.

Wiadomość ta została podana przez całą rzymską prasę wieczorną na miejscach naczelnym w formie sensacyjnej.

KRONIKA.

Powrót uchodźców na rosyjską strefę Interesów.

Warszawa, 17 maja. Wydział przesiedlenia przy urzędzie szefa dystryktu warszawskiego komunikuje, że rosyjska miejscowa komisja w Białej Podlaskiej nie przerywała jeszcze swych działań. Narazie można kierować w dalszym ciągu transporty uchodźców do Białej Podlaskiej.

W warunkach, jakie przed pewnym czasem zostały podane do wiadomości, nie zostały żadne zmiany. Osoby, które chcą powrócić do Rosji, mają się zgłaszać u właściwego starosty powiatowego, a w Warszawie do pełnomocnika szefa dystryktu na miasto Warszawę, ul. Daniłowiczowska 35.

Kara śmierci za rabunek.

Kraków, 17 maja. Niemiecki sąd specjalny w Krakowie skazał na śmierć i dożywotną utratę praw obywatelskich 37-letniego rolnika Władysława Piechnika z Mstowa za ciężki napad rabunkowy, połączony z włamaniem oraz za bezprawne posiadanie broni.

W ciągu przewodu sądowego ustalono, że w nocy z dn. 12 na 13 lutego mieszkańcy samotnego gospodarstwa w miejscowości Krasne Łosocice zostali obudzeni ujadaniem psa. Gospodyni stwierdziła, że na podwórzu znajdują się jacyś ludzie z latarkami elektrycznymi. Gdy otworzyła drzwi, zobaczyła dwóch ludzi, oświetlających stajnię, podczas gdy trzeci stał u drzwi domu. Gospodyni uciekła natychmiast do kuchni, obudziła swego męża i zapaliła lampę naftową. Oskarżony wpadł za nią do domu z karabinem w ręku i rozbił lampę, strzelając przytem. Gdy gospodyni usiłowała wbiec do dalszych izb, celem obudzenia domowników, udał się za nią oskarżony, przykładając jej zięciowi karabin do piersi, a jego towarzysze grozili wszystkim mieszkańcom domu. Obydwaj zażądali wydania pieniędzy. Ponieważ napadnięci nie posiadali żadnych pieniędzy, przeto zbito ich.

Złoczyńcy otworili zamkniętą skrzynię. Gdy jednak stwierdzili, że zięć gospodyni niekiedy, porwali kilka przedmiotów i zbiegli. Łupem ich padł kożuch bez rękawów, płaszcz zimowy, trzy pary butów, ciemna huska na głowę, bluzka damska i sukienka, lampka kieszonkowa oraz zapalniczka.

Już następnego dnia rano udało się pochwycić głównego sprawcę napadu po śladach na śniegu, prowadzących do pewnego domostwa. Zeznania świadków potwierdziły w całej rozciągłości winę Piechnika.

Doświadczenia pokazowe w dziedzinie gospodarstwa wiejskiego w dystrykcie krakowskim.

— Kraków, 17 maja. Przykładając dużą wagę do podniesienia oświaty rolniczej, Izba Rolnicza w porozumieniu z Władzami przeprowadza szereg doświadczeń pokazowych. Zadaniem tych doświadczeń jest przekonać naocznie rolników o korzyściach uprawy pewnych mniej znanych roślin, względnie o sposobach ich właściwej pielęgnacji i nawożenia. Tematy pokazów dobrano stosownie do potrzeb tutejszego terenu, w którym wybija się konieczność zwiększenia produkcji pasz oraz uintensywnienie gospodarstw drobno-włościańskich.

W bieżącej wiosnie założono zatem następujące doświadczenia pokazowe:

1. Czy lepiej uprawiać koniczynę czerwona, czy też w mieszance z innymi koniczynami i trawami.
2. Kapusta pastwna, jako doskonała roślina paszowa.
3. Uprawiamy na lekkich glebach słodki łubin.

Stracenie trzech bandytów.

Rzeszów, 17 maja. W Rzeszowie skazano na śmierć i stracono na zasadzie wyroku niemieckiego sądu specjalnego Sylwestra Pruchnika, Stanisława Pomykała i Karola Paęny, mieszkających w Przewrotnem.

Skazani włamali się w nocy do domu, zamieszkałego przez trzy kobiety, pobili jedną z kobiet do nieprzytomności i zrabowali części ubrania, materiały oraz rozmaite przedmioty wartości ok. 1.000 zł.

POTRĄCONY PRZEZ SAMOCHÓD. W dniu wczorajszym przywieziono na Pogotowie Ratunkowe 29-letniego Wojciecha Kękusa, który u zbiegu ulic Dietlowskiej i Starowiślniej, został potrącony przez samochód, doznając wstrząsu mózgu i rany dartej twarzy. Rannego po zaopatrzeniu przewieziono na Pogotowie na oddział drugi szpitala św. Łazarza.

4. Lucerna jest bardzo wartościową rośliną pastewną.

5. Uprawiamy ziemniaki znanych wysokowartościowych odmian.

Pokazów tych odbywa się po kilkanaście w każdym powiecie. Prócz tego założono szereg pokazów z roślinami zbożowymi, burakami pastwnymi i cukrowymi, oraz łąkami, które zasłono nawozami sztucznymi dla wykazania korzyści tego nawożenia dla podniesienia produkcji.

Pokazy te rozmieszczone są na terenie całego dystryktu i to głównie przy silnie uczęszczanych drogach oraz we wzorowych gospodarstwach: każdy rolnik ma więc możliwość obejrzenia poletek pokazowych oraz zapoznania się z ich rezultatami. Przy każdym poltku jest umieszczony odpowiedni napis i rolnicy, zwiedzający pokazy, nawet bez objaśnień instruktora rolniczego będą orjentowali się w wykonanej pracy.

Wielu Ratunkowe 29-letniego Wojciecha Kękusa, który u zbiegu ulic Dietlowskiej i Starowiślniej, został potrącony przez samochód, doznając wstrząsu mózgu i rany dartej twarzy. Rannego po zaopatrzeniu przewieziono na Pogotowie na oddział drugi szpitala św. Łazarza.

BANDYTA ZASTRZELONY NA MIEJSCU ZBRODNI. Podczas obławy policyjnej w Warszawie zastrzelony został zawodowy włamywacz Tadeusz Rafalski, który próbował uciekać przed policją.

STAN WODY NA WIŚLE w dniu 17 maja wynosił: w Krakowie minus 279, w Zawichoście plus 1112.

Historia duchów w XX w.

Nieraz już słyszeliśmy o niesamowitych historjach rozgrywających się w starych zamczyskach lub domach miejskich, które opalone były przez jakieś pokutujące duchy. Zwykle jednak niebardzo wierzyliśmy w prawdziwość tych opowieści, mając wrażenie, że są one owocem czyjejś fantazji.

Dopiero kilka lat temu wydarzył się naprawdę autentyczny i niezwykle dziwny wypadek w pewnym angielskim zamku,

który wzbudził w prasie całego świata niekończące się komentarze.

W Szkocji istnieje stary zamek Waterford należący od wielu wieków do markizów tegoż nazwiska, bogatych ziemian, którzy nieraz odgrywali w polityce, w służbie morskiej i wojskowej dużą rolę. Śmierć siódmego margrabiego Waterford zwróciła uwagę całej Anglii, a następnie całej Europy na ten dziwny zamek: 33-letni właściciel zamku

został pewnego ranka znaleziony w pokoju myśliwskim z przestreloną prawą skronią.

Obok niego leżała dubeltówka. Zeznania świadków, a mianowicie brata zmarłego lorda Williama Waterford i służącego Mi-

chała Harys niewiele zdołały wyświecić całą sprawę. Wiadomo tylko tyle, że markiz miał następnego dnia pójść na polowanie i wieczorem udał się do pokoju, w którym przechowywano liczną broń sieczną i i palną, był zapewne przejrzał dubeltówki i wybrał jedną z nich na jutrzejsze polowanie. Z położenia dubeltówki wywnioskowano, że zmarły nie mógł popełnić samobójstwa, a jedyną możliwość wytłumaczenia wypadku polegała na tem, że mógł on upadać na ziemię, potrącając opartą o jakiś sprzęt dubeltówkę i w ten sposób spowodować swoją śmierć.

Nie chodził zresztą o wytłumaczenie tego, jakby nie było, dziwnego zgonu: ciekawszem jest to, że zgodnie z legendą, krążącą w okolicy zamku, wszyscy członkowie rodziny Waterford giną tragiczną śmiercią, gdyż przesładowa je mściwy duch w postaci kobiety, ukazujący się raz po raz nad brzegami rzeki Clodiagh. Legenda ta nie jest tylko fantazją, gdyż wszyscy, dosłownie wszyscy, poprzednicy siódmego lorda Waterford zginęli śmiercią tragiczną.

Ojciec tragicznie zmarłego powrócił pewnego razu z polowania autem do zamku, przebrał się a następnie wyszedł do parku. Jeszcze rozmawiał chwilę z ogrodnikiem Crombis a w kilka godzin później znalazł-

no go w rzece Clodiagh. Dziadek siódmego markiza, który jako piąty członek rodziny, odziedziczył zamek i tytuł Waterford, uległ wypadkowi na polowaniu i przez dłuższy czas był kaleką, to też nie mogąc znieść takiego życia, odebrał je sobie wystrzałem z rewolweru. Prapradziad zaś siódmego markiza, trzeci markiz Waterford również uległ śmiertelnemu wypadkowi na polowaniu, łamiąc stos pacierzowy. Jeszcze inny członek rodziny zakończył życie w wypadku kolejowym w Texas, podczas gdy bliski jego krewny z tejże rodziny umarł wskutek poranień powstałych w chwili, kiedy chołał na torze wyścigowym w Aldershot zatrzymać uciekającego konia.

Wogóle polowanie było największą namiętnością tej dziwnej rodziny, która większość swoich członków straciła właśnie na polowaniu lub w jakimś związku z niem.

Członkowie rodziny Waterford przeżyli w ostatnich czasach różne niezwykle przygody, wskazujące, że jakiś złowrogi los przesładowa ich i nie pozwala znaleźć spokoju. Oto zdarzyło się jednemu z przodków Waterfordów — Karolowi, znanemu admirałowi angielskiemu, że w czasie kiedy jako młody oficer służył w południowej Ameryce, zobaczył swojego ojca leżącego w trumnie, przyczem wszystkie szczegóły tego obrazu były tak wybitne, że nie można było wątpić, iż to widziadło świadczyło o tragicznym. Irzeczywiście w krótki czas później zobaczył ten sam obraz tylko już zupełnie realny, będąc w posiadłości Curaghmore, gdzie umarł jego ojciec. Innej osobie z tej rodziny ukazał się surowy lord Tyrone Waterford, oświadczając jej, że umrze ona w 47 roku życia. W dniu kiedy obchodziła 48 urodziny i cieszyła się, że tragiczna przepowiednia się nie spełniła, wśród gości zjawił się również duchowny, który ją ochrzcił i oświadczył, że przez omyłkę zapisano w metryce chrztu datę o jeden rok późniejszą niż należało. Przeraził ją ten szczegół a w dwa dni później znaleziono tę osobę martwą, na piersiach jej zaś wyciśniętą rękę przypominającą w rysach rękę szkieletu.

Takie są fakty i takie legendy dotyczące rodziny markizów of Waterford, które kilka lat temu posłużyły wszystkim piśmom świata do snucia różnych domysłów. Nie wyciągając dalszych wniosków z tego dziwnego epietu okoliczności, warto je podać jako niezwykle i zastanawiające.

XX.

CIEKAWOSTKI.

Niektóre psy za wierną służbę doczekają się nawet swoich pomników. Ciekawe i bardzo charakterystyczne są napisy na niektórych psich pomnikach. Oto parę przykładów:

— Im więcej poznaje ludzi, tem więcej szanuje zwierzęta.

* * *

— Pies ma tę cnotę, że nie naśladowa człowieka, nie staje się zwierzęciem.

* * *

— Nie kradł, nie kłamał, nie połycał, za oczy nigdy nie szczekał.

* * *

— Za wiele kochała, aby mogła być za pomnikiem.

* * *

— Był mi zawsze przyjaciółem.

* * *

— Ta jedna była mi wierna.

* * *

— Obie cierpiałem z powodu okrucieństwa mężczyzny. — Władnie wyryty napis z polecenia jakiejś zawiedzionej starej panny.

genjalnością. Epoka dopiero sądzi i segreguje na którą szale przechrzcił indywiduum, które zostawiło po sobie jakiś materjalizowany w literach, kompozycji, czy kamieniu — kształt. Tej wyodrębnionej samotności zawdzięczają wszystko — i sobie, „Żyjąc samotnie wszystko zawdzięczać będziesz sobie, będziesz cały swoją własnością” — Leonardo da Vinci miał prawdę podobnie rację.

— Czy pan chce wykuć istotą absolutnego piękna duchowego? — zapytał Jerzy, nie dając za wygraną.

Orkiez machmurzył się jeszcze bardziej, chcąc zbyle pytanie milczeniem. Rzucił po chwili duto i kopnął je w pasją w kąt pracowni. Chciał w ten nieparlamentarny sposób dać poznać do zrozumienia Szarskiemu, że mu przeszkadza w pracy i ma dość już tych indagacji. Przeszedł wzdłuż pokoju i rzucił się na fotel niezmiernie wy-czerpany.

— O ile percepcja nastąpi jedynie za pośrednictwem wzroku, to motloch się pomyli — mówił jakby sam do siebie. W mojej rzeźbie nie znajdzie ideału piękna dla zmysłu wzroku. Będzie szukał, pukał, jak lekarz chorego i nie postawi diagnozy, bo jej nie znajdzie. A jeśli lekarz nawet znajdzie, to albo dla uspokojenia siebie, albo dla konieczności nadania chorobie jakieś miana, które postawi pacjenta w pokornym uwielbieniu dla lekarskiej wiedzy. Przypuśćmy, że powie „angina pectoris”, albo „persona grata” — zaśmiał się. — Pacjent nie zna się na nawiłych paragrafach lekarskich sztuczek, uśmiechnie się, albo zblednie, że niby zrozumiał i narazie mu to wystarczy.

(Ciąg dalszy nastąpi).

JOANNA CZARKOWSKA.

Zwątpienie

2X

— Coście narobili z sobotnim numerem? — zapytał, witając się z Boryckim i Guterem, który się zawsze za Boryckim przysypiał.

— A no nic, był mały huczek, ludzie się trochę podenerwowali, bo nietylko temat, co rozwiniecie nie przypadał im do gustu. Literat oprowada popuścił nam do wody fantazji, ale z takich listów publiczności też można nowelę układać, nieprawdaż, panie dyrektorze?

Borycki śmiał się tak zaraźliwie, że we trójkę wyglądali, jakby wrócili dopiero co z płynnego śniadania.

Szarski nie był dziś usposobiony do dłuższej pogawędki, to też pobłażliwie pokiwał głową, podał obydwoim rękę i skinął na woźnego. Franciszek podał mu płaszcz i kapelusz, a Malicki, młody szofer, usłużnie otworzył drzwi samochodu. Skoro dyrektor jedzie sam, to Malicki wiedział, że będzie czyścił maszynę przez dwa dni.

— Natankował pan benzynę?

— Tak jest, panie dyrektorze, zapasowy Shell i benzyna jest również pod siedzeniem.

— Nie trzeba, wkrótce wracam.

Léniący „Wanderer de luxe” ruszył z miejsca.

Gdzieśby trzeba zbyle czas, bo się wlecie noga za nogą, niewiadomo tylko, czy spokoj, czy hałas dobrze mu zrobi na nerwy. O człowiek sam nigdy nie wie, czego chce.

Tak naprawdę, chce Marty, ciekawa rzecz, jak ona się tego nie domyśla, czy może tylko udaje. Udawanie nie leży w jej naturze. Jest w swojej prostolinijności podobna do rzeźb Orkieza, ale, jak i one, ma w sobie zagadki, przed którymi staje się, jak przed zaczarowanym światem. Najtrudniejsze są właśnie te pozornie proste rzeczy do rozwiązania. Dobrzeby było zobaczyć się z Orkiezem, co ten gburowaty geniusz porabia.

„Wanderer” zatoczył łagodny łuk w wilową dzielnicę i przystanął. Jerzy wyskoczył z samochodu, przekreślił klucz i wbiegł do wysokiego, żelaznej bramy.

*

— Co za stwora pan lepi, panie Eugeniuszu?

— Model.

— Model? Czego? Przerzuca się pan na damski salon piękności?

Jerzy Szarski włożył ręce do kieszeni, rozstawił szeroko nogi i stał tak na środku atelier, gryząc fajkę w zębach i uśmiechając się pobłażliwie z ponurej i skupionej miny rzeźbiarza.

— To będzie model idealnej kobiety — w znaczeniu etycznym.

Szarski popatrzył na rzeźbiarza i pomyślał bez ogródek, że tamten zwariował. Widoznia sztuka uderzyła mu na mózg. Ale wiedział, że z wariatami należy się obchodzić łagodnie, cierpliwie i wyrozumiale, przytem nie należy im przeczyć, aby nie wywołać furji. To też mlasnął głośno językiem na znak aprobaty i starał się podstępem wydobyć z wariata zeznania.

— Hm!... to ciekawy problem... — starał się mu pochwilić.

Orkiez dał się podejść, haczyk chwycił,

to też po chwili obopólnego milczenia, zaczął mówić, przeżuwać na głos własne myśli.

— Są już wszystkie typy, od „oryginalnych modeli” roi się między ludźmi, jak na wystawie u modystki. Muszę skoncentrować w rzeźbie ideały, zaspolic całe piękno kobiety, ale nietylko fizyczne... Najbliższa mi jest „Pieta” Buonarottiego, połączenie macierzyństwa, cierpienia, słodyczy, ale...

Jerzy słuchał uważnie i jeszcze nie rozumiał.

— No dobrze, ale jak pan tę swoją myśl, której nie mogę dobrze pojąć, przeprowadzi w rzeźbie? — zapytał ostrożnie.

Orkiez popatrzył na niego z pogardliwą ironią i nie odezwał się nawet słowem.

Czym ja go uraziłem tego wariata? Coś go ukąsiło, ale co? Czyżby to ostatnie pytanie było nie do rzeczy?

Zaległo milczenie, które nie wróżyło dalszego ciągu zwierzeń ze strony Orkieza. Jerzy stał chwilę, zachodził z tej i z tamtej strony bryły kamiennej, w której pracowało dłuhał rzeźbiarz. Starał się nadać swoim ruchom jak najwięcej pozorów zainteresowania przedmiotem, który miał przed sobą, ale już niczego nie uzyskał. Równie kamienna obojętność i milczenie emanowało ze zgarbionej postaci rzeźbiarza. Traktował przybysza, jak natręta i nie zwracał na niego żadnej uwagi.

Artyści — myślał Szarski — prócz przywileju postępowania w życiu towarzyskim i prywatnym według własnych fantazji, mają zdolność wyodrębnienia ze swej atmosfery — namacalnej rzeczywistości materjalnej. Żyją nawet mimo otoczenia samotni, nawet nie jamu zawdzięczają swoje natchnienia. One płyną z tej niebezpiecznej granicy, między obłędem a

